

COURAGEOUS LITTLE HEARTS

TALES OF HOPE AND KINDNESS

This publication is produced in the framework of the “EU 4 Gender Equality: Together against gender stereotypes and gender-based violence” programme, funded by the European Union, implemented jointly by UN Women and UNFPA.

Funded by
the European Union

**TOGETHER AGAINST
GENDER STEREOTYPES AND
GENDER-BASED VIOLENCE**
#eu4genderequality

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of NGO Care Together and do not necessarily reflect the views of the European Union.

Book designed by Khatia Chitorelidze

Writers:

Armen Ohanyan
Paula Erizanu
Afsana Yusifova
Mindia Arabuli
Natalia Trokhym

Illustrators:

Harutyun Tumaghyan
Svetlana Parfeniuc
Sevinc Quliyeva
Mari Kakhurishvili
Yevheniya Polosina

Translators:

Nazareth Seferian
Asya Darbinian
Salome Japiashvili
Oktai Kazumov
Liza Dzagnidze
Raul Chilachava

Editors:

Zaven Boyajyan
Monica Cure
Hamid Piriyev
Stephen Whittle
Bao Kipiani

COURAGEOUS LITTLE HEARTS

TALES OF HOPE AND KINDNESS

CONTENTS

Foreword	8
Introduction	10
Piglets and Chickens in Silk Gowns	12
Victorina	20
The Magical Cake	26
Mommy Fox	32
Runs in a Family	40

FOREWORD

Dear readers, welcome to the collection of forward-thinking stories from Armenia, Azerbaijan, Georgia, Moldova and Ukraine.

Most of our behaviour patterns come from our childhoods. As kids we are largely influenced by the examples set by our parents, relatives and friends, but also by the stories and fairy tales we read or that are being read to us. We follow a story with excitement and very often find ourselves wanting to be like the heroine or the hero of the story. This is how we learn about the world and how our expectations of the world and our role in it are formed. This is also where very often our role models come from.

Modern times require modern stories. Modern heroines do not wait to be rescued by a prince, they are brave and determined and decide their own destinies. Modern heroes are, unlike all-too-well-known princes in high castles, empathetic and dreamy.

This collection of stories offers a different look at the roles of women and men, girls and boys, and is one of the initiatives in the region that rethink the roles and behaviours society expects from us. We are proud that UN Women and UNFPA had an opportunity to support this important collection through the EU – funded joint project. This collection includes five stories – one from each country – Armenia, Azerbaijan, Georgia, Moldova and Ukraine. So, please enjoy the read. We hope it will be thought-provoking and help address and shift harmful stereotypes, and promote gender equality.

Olga Osaulenko

Regional Project Manager

EU 4 Gender Equality: Together against Gender Stereotypes and Gender-based Violence

INTRODUCTION

Writing is hard. Writing for children is even more complex.

Children sense when the author is not being honest or genuine. If the writer wants to reach little hearts, wants for children to love their characters and embark on dangerous adventures with them while empathizing with the heroes of the stories, the writer should embrace honesty and believe in the stories themselves.

This collection consists of five stories reflecting this approach. They represent five countries: Armenia, Azerbaijan, Georgia, Moldova and Ukraine. They are written by people of different ages, backgrounds, concerns, goals, and dreams. They are different people but have one thing in common: they love to tell stories and believe in power of literature.

We hope for children and their parents to read these tales together. The tales are a combination of some of the old themes with modern challenges. You will find exciting and charismatic characters that find themselves in complicated situations. They face obstacles which might seem too laborious for them, and through courage and strength they fight to overcome them with nobility.

You will meet gutsy Aniko, who lives in the castle and time travels while looking at the stars with her telescope. Sos lives on his father's shoulders, and no one can make him live without his dad. You have Mommy Fox and her tiny daughter Babi preparing to start school. You will get to know Victorina, who loves to read so much, that she hasn't stopped reading since childhood. And, of course, the most fearless girls Magda and Vircia, who love to spend quality time with their parents and grandparents, paint and ride the scooters, and who empathize with others when times are hard.

Courageous Little Hearts brings together relevant and important stories. This beautiful collection is a great opportunity for children to think about and reflect on important values with the help of kind and courageous characters as they experience their adventures through this book.

This collection has been created for parents as well, with the aim of encouraging them re-examine deeply rooted stereotypes and harmful practices, such as an unequal environment for people with special needs, discrimination on the basis of gender, race or ethnicity. It is our sincere hope that this collection will serve as a beginning of honest and meaningful dialogue between children and their parents.

Mirian Jugheli
Ninia Matcharashvili
Founders of MenCare Georgia Campaign

Mindia Arabuli

PIGLETS AND CHICKENS IN SILK GOWNS

Translated by **Lizi Dzagnidze**

If you have ever been the daughter of a king, you will already know how hard it is to live in a palace.

You can't take a step without some idle servant or general bossing you around.

"Your Princessness, 'tis unwise to run in this corridor."

"Your Broochness, kindly get off that stuffed animal."

"Your Goldtwineness, please do not decorate your grandfather's monuments with jewels again."

Such boring people!

Aniko had endured all this for seven years already!

And what is her father the King doing all the while? He is hunting, campaigning, or traveling somewhere on the edge of the world.

At other times, he sits on soft cushions, converses with ambassadors, and then goes up to the tallest tower of the palace to ponder the fate of the country.

He can spare no time to talk, let alone play, with Aniko.

Aniko would approach and ask:

"Daddy, if a dragonfly and a grasshopper had a baby, would it jump or fly?"

King Father would immediately summon a scholar of the science of dragonflies and grasshoppers assuming she had become interested in science.

Or Aniko would show him a silk gown covered in jam:

"Daddy, see how beautiful these stains turned out!"

"Hurry," King Father would say. "The child needs a new gown!"

Then Aniko put a beetle in her hair.

"Daddy, look at this hair clip!"

“Hurry,” King Father would say. “Give the child a hair band with emeralds and pearls!”

Aniko would dress up the piglets and chickens from the farmyard in her gowns and decorate them with jewelry.

They were much happier this way.

Once, when Aniko was even more bored than usual, she walked every hall and corridor, climbed into the attic, and then crawled down into the cellar. Finally, she decided to climb the tower where the King liked to sit.

At the very top of the tower, there was a dark room with only one small window containing a telescope. Aniko went to look through the telescope, but one lens was broken and the other was missing. In the darkest corner of the room lay a clock that was also broken. Aniko tried to wind the clock up but in vain. Then she took the hand of the clock and turned it back – thinking maybe that would help.

Suddenly, she heard a distant murmur. She turned around and could not believe her eyes! A boy about her age was sitting on a large pile of cushions. The boy was looking through the telescope and did not notice Aniko. She coughed loudly, and the boy jumped up.

“Who are you?!” The boy looked at her wide-eyed with surprise.

“Who am I?” Aniko was astonished. “Who are you? How did you sneak in? You must be a spy.”

“What is this nonsense?!” The boy became angry. “How dare you speak like this to the future king!”

“Who appointed you as the future king?”

“My father! That’s who! If only he were here... if he were here, he would not allow some stranger to enter the prince’s tower without permission!”

The boy spoke strangely, and Aniko noticed many other strange things too. Everything had changed

in the room. The walls were decorated with beautiful old curtains. Instead of locked cabinets, there were now shelves full of star charts and drawings, and, most importantly, the telescope was working!

Aniko looked at the clock and then understood everything. She had returned to the past, and this little boy was King Father.

“I must hand you over immediately to the general as an enemy of the state!”

The boy moved forward a little but then stopped.

“Could you pass me that dagger? Otherwise, I might not be able to arrest you.”

Aniko looked around. A dagger was indeed hanging on the wall. And she recognized it as the one her father kept on his belt along with his other swords. She had often wondered why, as it could neither frighten an enemy nor properly peel an apple.

“Where did you get this dagger?” asked Aniko.

“My father gave it to me! Today is my birthday. Or to be precise... he did not give it to me personally, but had the servants fetch it for me,” said the boy, becoming sad.

Did King Father have a birthday??

Aniko didn’t think kings could have birthdays.

“What do you mean he had others bring it to you?” Aniko asked. “It’s your birthday and he didn’t come himself?”

“He is the King!” said the boy. “When you are a King, it’s different! You must walk with a stern face, sit thoughtfully on a throne, or hunt. I’m not good at any of that yet.

“Sometimes I can’t help but laugh, and sometimes I lose my train of thought and can only hunt for toys. I’ll have to practice a lot to become a proper king!”

How different King Father used to be when he was a child, Aniko thought to herself.

How many fascinating toys and books he had! And, most importantly, no stuffed animals!

“Is this your room?” asked Aniko. “How many stars have you drawn?!”

The boy immediately forgot his anger, and his eyes began to sparkle in the same way the back of a beautiful, blue beetle sometimes sparkles.

“Yes, look! I am studying the stars from here! And here I write down and draw the constellations.”

The boy closed the curtain and suddenly the whole room lit up with different colored dots.

“There, can you see a small dot on the ceiling? I discovered that star!”

The room became even more enchanting than before.

“But I can’t be a star counter,” said the boy as he opened the curtain again. “I must be a king.”

Suddenly Aniko had the urge to amuse King Father.

“Do you want to see what kind of a king you will be?” She held out her hand.

“But how?”

“Pick up the telescope and don’t let it go,” Aniko said, and then she held the boy’s hand and turned the clock forward.

Everything changed in the blink of an eye. The beautiful curtains had faded or had been torn from the walls. The sky charts, now hidden in the closet, had become covered with dust, and the dots had disappeared from the ceiling. Only the telescope remained as it was because the boy was holding on to it.

“What have you done to my room!” The boy was on the verge of tears.

“I haven’t done anything. You have.” Aniko shook her head. “Weren’t you wondering what kind of a king you would be? Here we are in the future. This is your kingdom. That man who is crossing the yard is you. Thoughtful, stern, and

a hunter, too!”

The boy peered through the telescope. He observed the scene in silence for a while and then started to worry.

“He’s coming here! I mean, I’m coming here! I mean, he’s coming!”

Footsteps could be heard on the stairs.

“Hurry up! Let’s hide here!” said Aniko, and both of them climbed into an antique chest.

King Father entered the room, hung his crown on a nail, sat by the window, and picked up the broken telescope. After turning it from side to side for a while, he put it back on the shelf.

“I don’t like the way I am,” whispered the boy.

“Didn’t you want to rule like this?” Aniko was surprised.

“I didn’t, but my father often told me, and reminded the servants and the generals, that stargazing is not a king’s job. They told me to go and learn how to ride, to hunt, to walk with a frown, and how to talk correctly.”

Hearing the whispers, King Father looked around.

“He’s seen us?” said the boy. “I have to go back. I have to fix everything.”

“Won’t you even say hello?” asked Aniko

“Here, pass this to him,” said the boy and gave the telescope to Aniko. “I’ll get a new one.”

“Well, until we meet again.”

“Until we meet again,” said the boy, and before King Father managed to take the lid off the chest, the boy disappeared along with the clock.

“Aniko, dear,” said King Father, “This room is not a proper place for a princess to play hide and

seek!”

“Daddy” replied Aniko as she got out of the chest, “I want to wish you a happy birthday.”

King Father was surprised.

“Birthday? How do you know it’s my birthday?”

“A certain person told me,” replied Aniko as she handed him the telescope.

Seeing the telescope, King’s Father’s eyes began to sparkle in the same way the back of a beautiful, blue beetle sometimes sparkles.

Suddenly he remembered everything: he remembered how a strange girl visited him on his birthday many years ago, how he traveled to the future, and how he promised her that he would fix everything that needed to be fixed. The King fell to his knees and embraced Aniko.

And, as if by magic, the tower was again decorated with even more beautiful curtains and with bigger, better-illustrated books. Huge maps filled the walls and halls, and the stuffed animals and heavy monuments had disappeared.

After that, Aniko and King Father visited the tower every day to look into the telescope and find new stars and planets, and they would wave to other kings, bakers, princes, queens, and grooms on those planets.

And one more important thing: no ambassador, general, or officer was ever invited to the tower, only piglets and chickens wearing silk gowns.

Paula Erizanu

VICTORINA

Written and Translated by **Paula Erizanu**

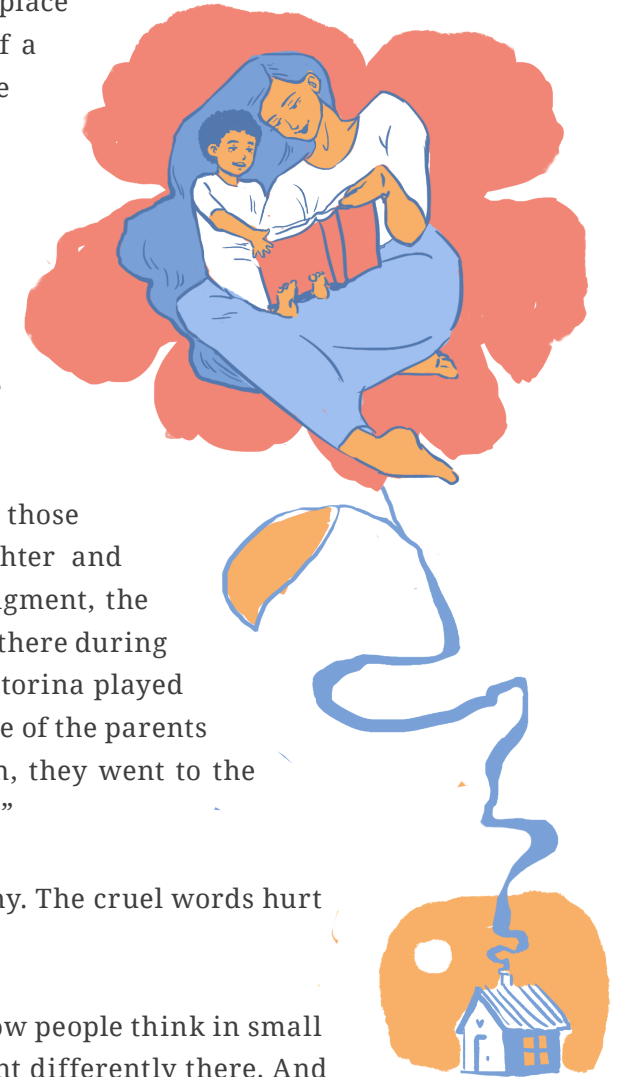
The story I am about to tell you does not begin with “once upon a time,” but rather, “not so long ago.” Perhaps it took place just a little before you were born. This is the story of a woman who could have been your mummy. It’s also the story of Victorina, a little girl born in a small village in a small country.

Victorina’s parents had fallen in love with each other, but then her daddy went away to another country to study. For years, Victorina couldn’t understand why he’d gone, but now she tells herself that he simply chose another way of life.

To be a single, unmarried mother was embarrassing in those days. So, Victorina’s mum left home with her daughter and moved to another village to escape the gossip, the judgment, the stares. She became a kindergarten teacher. She worked there during the day and slept there at night with her little girl. Victorina played with other children. They got along well. But when some of the parents discovered that their children’s teacher had dark skin, they went to the headmistress to complain: “A gypsy, teaching our kids?”

“You’re fired,” the headmistress told Victorina’s mummy. The cruel words hurt her like a slap across the face.

Victorina’s mummy said to herself: maybe that’s just how people think in small villages. She would go to a town—maybe people thought differently there. And

so, she went to a town and got a job at another kindergarten, but there the story repeated itself. Once again, Victorina's mummy said to herself, maybe this town is too small. Maybe I should go to a big city, to a big country, and maybe people will think differently there. So, she took Victorina, who was now three years old—just as you once were—and they traveled by train for three days and three nights to the big city, full of lights and people.

Victorina's mummy tried to find work there as a cleaner, and to make the floors shine in barber shops. But when they saw her dark skin and her long, colorful, flowery skirt, and heard her foreign accent, no one wanted to give her a job. So what else could she do? She started begging on the street, holding Victorina in her arms. Times were hard. Prices were rising, and wages were getting lower and lower. When passersby saw her with Victorina in her arms, they gave her pennies, however they had little money themselves. Sometimes the pennies were enough for the two of them to eat once a day and spend the night in a warm room with a clean bed. Other times Victorina and her mummy slept on a bench at the railway station. It was cold, Victorina remembers. She was hungry and cold.

Victorina and her mother lived like that for three years. They dreamt of going back home to the small country, to the small village where Victorina's granny was waiting and worrying, as she had heard about their hard times. But they had no money for a train ticket. They kept saving and saving, but they only ever had enough pennies to eat and spend the night in a warm, clean place. Maybe they would have gone on like that for a very long time, or even ended up like the poor Little Match Girl, had a woman with a big heart not come along one day. Let's call her Holy Friday.¹

Holy Friday had been heading home when she saw the young woman holding the little girl in her

¹Holy Friday (or Sfânta Vineri) is a positive elderly female character in Romanian/Moldovan fairytales. She is wise, often has supernatural powers, and generously helps and hosts the protagonists along their journey.

arms. They were sitting on the cold pavement near a subway station. Most people went past without noticing them, but Holy Friday started talking to the woman and her child. She invited them to her house. They took the subway, passing one station after another until they finally arrived at a tall block of flats where Holy Friday lived on the fourth or maybe fifth floor. Her flat was small, warm and clean. A green parrot was flying all over the place. And from the window, you could see many, many houses, streets, people, dogs, trees. Victorina and her mummy stayed with Holy Friday for a day or two. They ate and talked and told gazillions of stories. Then the old woman gave them the money they needed to buy train tickets to go back home. They even had enough left over for some new, pretty clothes and a book with colorful drawings that Victorina had spotted in the underground passage. “How kind was Holy Friday to us!” Victorina exclaimed, holding her new book tight in her arms. “She was, wasn’t she? And now we have to be just as kind to other people who are struggling, like we were.”

Victorina was over the moon. “We’re going home, at last!” she shouted, smiling. She stuck her hand out of the open window of the train to feel the wind. It felt like the hard times were behind them.

But easy times didn’t follow. Victorina went to school. There, the other children didn’t want to play with her because of her darker skin. They said ugly words that hurt her and made her feel all alone, even though there were so many children around. Victorina’s teacher didn’t think she’d do well: her grandmother couldn’t read, and her mother only knew a different alphabet.² Why should things be any different for her?

But during the first winter holiday, over the course of two or three weeks, a big-hearted neighbor taught Victorina how to read aloud and beautifully using the new alphabet. From then on, Victorina couldn’t stop reading. She read and read until she went to high school, then to university, first in a small town, and then in bigger and bigger cities. She still reads to this day; she reads to herself and also to her little son whose skin is even darker than hers, his hair in tight little coils. Back home, she now helps other Roma children go to school, and she also helps their parents find work so that they are not hungry and can all sleep in a warm, clean bed.

This tale is inspired by Victorina Luca’s real-life story. I read about Victorina in a newspaper, then I found her and asked her to tell me everything she remembers, just for you.

² During the Soviet occupation, Moldovans were forced to write in Cyrillic rather than the Latin script. Following mass protests in Chişinău in August 1989, Moldovan authorities voted for the official switch back to the Latin alphabet.

Armen Ohanyan

THE MAGICAL CAKE

Translated by Nazareth Seferian

It so happened that one fine day Sos climbed up onto his dad's shoulders and never came down.

Sos was two years old at the time. Anyone who saw the family together was sure to ask: "Goodness, hasn't he started walking yet?" His mom pretended not to hear, and his dad raised his eyebrows. After all, Sos' first step had ended in a fall, and he had become quite upset.

Yet he also could not bear the stroller or walking harness and would cry bitterly whenever they brought one near. His mom knew just how to comfort him. She would get down on all fours and play catch. They would roll about on the ground and laugh their hearts out.

But Sos was happiest when his dad placed him on his shoulders, and he sulked when he was lowered down. After all, there was no place in the world where he felt more comfortable! This is why, on his birthday, when they started the singing and brought out the two-tiered cake his mom had baked, Sos closed his little eyes tightly and made a wish with all his heart – he wanted to sit on his dad's shoulders forever. Then he blew out the candles with as much might as he could muster.

The next time his dad tried to lower him to the floor, his mouth fell open in surprise. Wonder of wonders, just like a magic spell, his wish had come true! No matter who tried – the guests, the neighbors, the aunts and uncles, the cousins and friends, the doctors and nurses – no matter what they did, they could not separate Sos from his dad's shoulders. It was like he had been attached there by the super-est of superglues.

Soon, the whole world heard the story of Sos, the boy stuck to his father's shoulders. Online, videos of Sos received millions of views, and not a day passed that they did not receive an invitation somewhere to tell the story of how father and son lived attached in the strangest of ways.

But there were also days when his mom came home very tired from work and felt so sad that she could no longer play catch with Sos on all fours. Sos and his dad would do everything they could to cheer her up. They cooked delicious meals and set the table. They made sure the house was clean and tidy. While his dad worked the vacuum cleaner, Sos dusted the tops and upper shelves of the cupboards. His dad would do the ironing and pass the clothes up to Sos, who folded them on the detachable table his dad wore on his head.

Sos also liked to draw pictures or play with building blocks on that table while his dad worked away on his computer. He worked from home now as taking Sos to the office was not very practical.

Everyone was counting the days to Sos's next birthday when he could blow out the candles again and make the opposite wish with all his heart. That would undo the spell, wouldn't it?

The day finally arrived, and Sos turned three years old. His mom baked a three-tier cake, and they placed three candles on it. Sos closed his little eyes and gathered as much air into his little lungs as he could. He even puffed his cheeks! And he blew and blew... But no, what bad luck! His wish did not come true. He remained stuck to his dad's shoulders.

And so, the years rolled by. Every year, his mom added one more tier to the cake and placed one more candle on top. Four, five, six... and little Sos would blow and blow, wishing each time, with all his heart, that he would be able to come down from his dad's shoulders. But it was all in vain.

When the time came for him to go to school, he did so on his dad's shoulders. Oh, how they enjoyed being in class together! They had a special, two-story table at the back of the room. His classmates kept competing with each other for the chance to sit with Sos because that meant climbing a ladder and sitting on a highchair, then buckling on a safety belt, just like on a roller coaster! The school had made these special arrangements so that Sos would not feel left out during class.

Everything had changed by now. They had a new house with a high ceiling – so high, that no matter

how tall Sos grew, his head would not hit the lights. They slept in a longer-than-long bed. His mom drove a convertible and would take them on trips out of town. She was no longer upset that they couldn't play catch on all fours.

On Saturdays, his dad would play football with his friends. They would always be the goalkeeper, and Sos would put on a special helmet so that he would not hurt himself when they fell. Sos even caught the ball a couple of times! But what Sos enjoyed most was their swimming lessons when he and his dad would match their strokes. Sos grew older and older, heavier and taller, which meant that his dad needed to train hard to support that added weight on his shoulders and back.

And so, they lived happy and content, no longer counting the days to the next birthday. Eventually only Sos still secretly dreamt of climbing down from his dad's shoulders one day. This is why when he lost his first milk tooth, he made sure to put it under his pillow. And, unexpectedly, in the middle of the night, when his mom and dad were sound asleep—wonder of wonders—the Tooth Fairy appeared!

Sos almost screamed in surprise, but the Tooth Fairy placed a finger on her lips and signaled for him to be quiet and said:

“Sharing and caring bring a loving father happiness rather than trouble. Tell your father that this is the recipe for the cake he should bake.”

Once she had said that, she was gone. In the morning, Sos told his dad everything. He repeated what the Tooth Fairy had said word for word, even though he hadn't understood half of it. But where's the recipe, his dad asked in surprise. He paced and pondered, pondered and paced, and then he understood.

And so, for the next seven days and seven nights, his dad baked and baked the Tooth Fairy's cake. It didn't work out at first – the cake wouldn't rise, or it would end up burnt, or the cream wouldn't

come together the way it should. But on the day of Sos' birthday — wonder of wonders — the cake was ready.

They started to sing as in came the seven-tier cake his dad had baked. Sos closed his little eyes tightly and blew so hard that all seven candles went out at once. And, like a magic spell, his wish came true. And everyone cried happily—all the guests and neighbors, aunts and uncles, cousins and friends, classmates and teachers: “Look, look, our Sos has climbed down from his dad's shoulders. He's standing on his own feet. He is walking over to hug his mom!”

The whole world was left open-mouthed with surprise, and everyone ate a piece of the Tooth Fairy's cake his dad had baked, but no matter how many pieces they ate, there was always more! Here, there's even a piece for you!

Afsana Yusifova

MOMMY FOX

Written and translated by **Afsana Yusifova**

Mommy Fox had a baby girl called Babi. She was very small. It would be fair to say she was tiny. When all the other baby foxes started walking, she started to walk too, right on time, but unlike all the other baby foxes, she didn't start talking. When she wanted something– and she always wanted something – she would ask by making sounds such as da-daa-uuu. She would say da-daa-uuu to everybody, intoning the sounds differently depending on the occasion.

The valley they lived in had only one school. Besides being tiny and not talking, Babi was also restless. She couldn't sit still for more than a minute.

“There's no way this girl can learn a single letter or add one digit to another. Even the pencil will be heavy for her! How will she learn to write? I'm afraid school is not for her!” This was the teacher's verdict after taking one look at her.

Mommy Fox was upset. She wanted her baby to learn to read, write, and play with her siblings. She wanted her to have the life all the other kids had.

Early one morning Mommy Fox was sitting at the windowsill thinking. She was looking at a gray sky which was bringing her gray thoughts.

And yet, an idea was calling to her from somewhere; but the roar of a car distracted her from her thoughts.

“Da -da!” said Babi, grabbing her backpack and earphones.

It was Daddy Fox. He had come for Babi who was going to stay with him for the next two days.

“I was in the village, and I got some tangerines for Babi,” said Daddy Fox, giving Mommy Fox a sack full of tangerines.

“Oh, thank you!” said Mommy Fox, and she gave Babi a farewell kiss.

As Mommy Fox was taking the tangerines inside the house, the idea came to her. She went straight to see the old Rhinoceros who lived in the neighborhood. She wanted to ask about Old Crow who lived on the top of the mountain. Mommy Fox remembered that her mother had told her that people went there for advice.

“Oh, yes, she’s a very strange woman. And she never gives advice unless you bring her tangerines,” said the Rhinoceros.

“Tangerines!” murmured Mommy Fox.

“Yes. And she always insists that anyone coming to see her climb the mountain at night. But it has been a long time since anyone went to her. I don’t even know if she’s still alive.”

Mommy Fox felt she had to go to find her, no matter what. She went home and waited until the sun set, and then left home again with a torch, carrying the tangerines in a sack. The road to the Crow’s house was dangerous with thunder growling and heavy rain tumbling down.

When the lightning flashed, you could see Mommy Fox from afar crawling up the mountain. She was exhausted when she finally reached the top. There she found a shabby house.

A few minutes later, she was in front of the very, very, old lady who did not even say “hello.” She simply asked: “Have you brought tangerines?”

“Sorry?”

“Have you brought tangerines?”

“Yes, they’re here. I wanted to ask you...”

“I love tangerines. I even planted a tangerine tree here a long time ago. But by the time the beautiful

white flowers became little green tangerines, the snow came and turned them bitter and sour...”

“I came to ask you for advice,” interrupted Mommy Fox.

“Let me first eat the tangerines,” said the old lady, who closed her eyes and began peeling a tangerine, breathing in the smell.

“But...”

“Patience...”

Mommy Fox began to realize why people weren’t coming to the Old Crow anymore. But, at last, the Old Crow listened to what Mommy Fox had to say about her tiny daughter and the school that refused to accept her. She went to a dark corner of the room, took out a pack, and gave it to Mommy Fox.

“These are magic seeds. You should give the baby one seed every night until she’s thirteen. And she will grow,” said the Crow, but then added after a pause: “Or maybe she won’t.”

“Maybe she won’t?”

“Yes. Magic doesn’t come with guarantees. It depends... for example, on whether you believe it... Don’t forget to give her a seed every night. The most important thing is that you give it with love.”

“With love? For my baby? Of course. I love her.”

“Just give love. You can feel it for anyone, starting with yourself. It should be of good quality. Deep. Solid. Even when the times are challenging, it should be there.”

“But I came to ask you how I can convince the school to accept my girl?”

“No hurry, no fuss. You will see things clearly, as soon as you slow down...”

“You took the tangerines but haven’t given me any advice! This slowing down and breathing deeply is all over the internet. But does it help anybody?”

“Go, and you will understand everything by yourself.”

Old Crow turned to her window and peeled another tangerine.

“I know you will,” she added.

But Mommy Fox didn’t hear those parting words. She was already stomping down the mountain, now lit by the rising sun, with a pack of seeds in her hand.

However angry Mommy Fox was with the Old Crow, she still decided to give Babi the magic seeds and to wait patiently.

One day Mommy Fox decided to try again and took Babi to school, but this time to see the school director. She thought she would become louder than the thunder if the director were to repeat what the teacher had once said about Babi.

But when she entered the cabinet, the director – a huge Tortoise sitting in a chair sipping a morning coffee smiled at Babi, and Babi gave the tortoise the biggest grin she could manage. A cautious smile also appeared on Mommy Fox’s face. She told the director how she had been in despair because the school teacher had told her that Babi would not be able to learn anything.

“Oh no, we don’t know what a kid can or cannot do! We should look at each child attentively and be patient. We should wait to see what a gem a kid has inside. I believe every child has one. We will give her time and her portion of knowledge. We never know what miracle can happen.”

“So, it means...Babi is accepted?”

“Of course! And we have a new teacher, Ms. Shen, and she says she believes in magic. I think Babi should go to her class.”

Mommy Fox did her best not to cry from the happiness and gratitude she felt in her heart.

Seven years have passed since that day. Babi is growing fast. She is not only reading but is even adding things the writer never put into the story. Was this because of the seeds or a mother’s pure love and dedication? We may never know, but I like to think that some kind of magic finally made its way to Babi and changed her life.

Natalia Trokhym

RUNS IN A FAMILY

Written and Translated by **Natalia Trokhym**

There are many countries in the world, and each country has many cities, towns, and villages. Each one of them is beautiful in its own way. But there are special places where every street is like a museum, and every house is like a chest full of treasures and secrets.

This story is about a small girl named Magda who lived in such a city. She lived in a house that was beautiful and spacious with her mom, dad, and little sister, Vircia. Their house had a garden with gazebos and flower beds lit with lamps and garlands that twinkled beautifully at night.

The sisters went to kindergarten together. They didn't walk – they rode, but not in a car. They rode on scooters. Every day after breakfast, their father helped them put on their helmets, and then he walked – or rather, ran – all the way at their side. He joked this was his morning exercise.

Magda's young parents were cheerful, and so were her grandparents. They often visited each other. They walked around the city, went to the mountains and sea, sang together, and played board games. They had a happy life.

When the war broke out, Magda woke to the sound of explosions and sirens. She was afraid but not too much, because they had often talked and read about war in kindergarten. Vircia, however, was very frightened and began to cry. Magda wanted to distract her, so she yelled:

“Let's hide under the table!” and she grabbed Vircia by the hand.

Their father came running. He saw their empty beds and was worried and confused.

“Girls! Where are you?” he called out.

Instead of just saying “We're here,” Vircia started to cry again, very loudly.

The father lifted his daughters onto his lap, hugged them, and told them what Magda already knew:

“Sweethearts, the war has begun.”

From that moment, everything changed.

Friends and relatives began coming to the house, but now they were wearing military uniforms, and at first Magda didn't recognize them. They had come to say goodbye. They sat at the table, drinking tea or coffee with sweet treats, and Magda and Vircia drew beautiful and cheerful pictures for them. As the guests were getting ready to leave, the girls gave them their drawings as lucky charms. Everyone smiled and thanked them. Magda was secretly proud that it had been her idea.

The next day, they didn't go to kindergarten. Their aunt came to visit them with her three children. When their mother came home, a bunch of strangers came in with her. She called:

“Hey, who's home? Let's get to know each other! These are our guests.”

“Why do we need so many guests?” asked Vircia rudely.

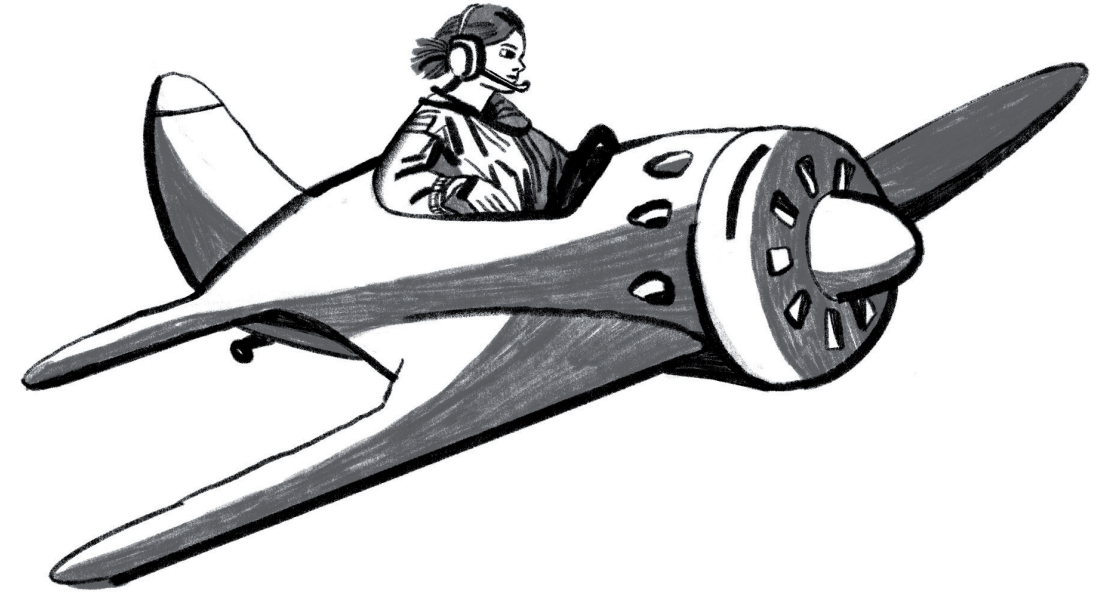
“Don't say that again, Vircia. These people have fled the fight and will live with us now.”

“But we're at war too!” Vircia said unhappily.

“Yes, the war is everywhere, but there is much less shelling here.”

“For the moment!” said Magda as she raised her eyebrows and wagged her finger in warning.

At first, it seemed impossible that so many people could fit into the house. But somehow, they did. Still, the girls had to give up their bedroom and move into their parents' room. And they even had to

give up the room they sometimes used as an office.

A few days passed, but the war did not end. Every day there were air raids and terrible news from the front. Then one night, when Vircia was already asleep, their mother sat down on the bed next to Magda and asked:

“Birdie, why are you awake?”

“I don't know,” Magda replied.

Her mother stroked her head and whispered:

“You know, there is something I have to tell you. You are a big girl now, and you will understand.”

Magda’s heart trembled.

“I’m going to war, my darling daughter”.

“No, no, no, no!” Magda cried.

“Yes, my dear Magda, I’ve decided I have to. I’ve been preparing for this and had special training. Don’t worry. You’ll stay here with your father.”

“Why can’t Dad go instead?”

“He wanted to, he tried to get into a unit, but he was not accepted.”

“Why?”

“He has a bad heart.”

“But yours is healthy, right?”

“Yes.”

“Oh, no... don’t go! It’s not fair!”

“It is fair because we must win this war. We have to fight. There is no other way.”

Magda began to cry, and she did not calm down until her mother told her a story.

“Listen,” she began, “I don’t know if anyone has already told you this but your great-great-

grandfather, Semen, and your great-great-grandmother, Hanna, were pilots. They met at a flight training school. Back then, he was a real ace and a teacher, and she was a student. He taught her to fly. Just imagine! And more than 80 years ago, the war also broke out.”

“Our airfields were attacked just like now. One of them was where your great-great-grandfather and your great-great-grandmother were. As an experienced pilot, he was already in his plane and about to take off. She was watching. Suddenly, an enemy plane flew over, dropped a bomb, and Semen died right in front of her. He was just 30 years old at the time, and she was 25. They had a son, your great-grandfather, who was four years old, the same age as Vircia is now. Imagine how hard that was for Hanna. And do you know what she did? She went to war. She became a fighter pilot.”

“Golly!” Magda was so surprised. Then she asked, “Mom, how old are you?”

“Twenty-eight,” her mother replied.

“So, she was younger than you?”

“Yes, three years younger.”

“Did she survive?”

“Yes, she was wounded but she survived. She lived for a long time after, long enough to see her grandchildren grow. But she was fighting in the sky. I will be on the ground, where it’s not so dangerous. So, don’t worry. This runs in our family.”

“It runs in our family...” Magda repeated. “So, I’ll grow up and go to war, too. Maybe even as a fighter pilot.”

“No,” her mother smiled. “We don’t want the war to go on until you grow up, do we?”

“Of course not! We want victory! Now!”

Magda got up from under the covers.

“Where are you going?” asked her mother.

“To the kitchen. I’m going to draw a picture for you. Okay?”

Magda sat in the kitchen, leaning over a white sheet, sniffing while drawing happy people. She drew her father, mother, herself and Vircia, and then she drew oval frames and portraits of her great-great-grandparents whom she had never seen, not even in a photo.

კატარა მამაცი გულები

COURAGEOUS LITTLE HEARTS

INIMIOARE CURAJOASE

CƏSUR KIÇIK ÜRƏKLƏR

բւժ փոքրիկ սրտեր

ВІДВАЖНІ МАЛЕНЬКІ СЕРЦЯ

გოჭები და ქათმები აბრეშუმის კაბებში

თუკი ოდესმე მეფის ასული ყოფილხართ, კარგად გეცოდინებათ, თუ რა რთულია სასახლეში ცხოვრება.

ორ ნაბიჯსაც ვერ გადადგამ ისე, რომელიმე უსაქმური მოახლე ან გენერალი არ წამოგადგეს თავზე: “თქვენო უმეფისასულობავ, ამ დერეფანში არ ღირს სირბილი”

“თქვენო უქინძისთავისობავ, ჩამოძვერით მაგ ფიტულიდან”

“თქვენო უოქრომკედესობავ, ნუდარ შემოსავთ სამკაულებით ბაბუათქვენის ძეგლებს” მოსაწყენი ხალხი!

ანიკოს ამ ყველაფრის მოთმენა აგერ უკვე შვიდი წელი უწევდა!

მეფე მამა რას აკეთებს ამ დროს? რა და წასულია სანადიროდ, ლაშქრობაში ან სადმე სამყაროს კიდეში.

ხოლო სხვა დროს ზის რბილ ბალიშებზე, ელაპარაკება ელჩებს, მერე კი სასახლის ყველაზე ყველაზე მაღალ კოშკურაში ადის და ქვეყნის ბედზე ფიქრობს.

ანიკოსთან სათამაშოდ რომელია, სალაპარაკოდაც ვერ იცლის.

მივიდოდა ანიკო, ჰკითხავდა ხოლმე: მამილო, კალიას ნემსიყლაპია რომ მიაბა, იხტუნავებს თუ იფრენს?

მეფე მამა მაშინვე მოუყვანდა სწავლულს კალიების და ნემსიყლაპიების მეცნიერებაში - ბავშვი ბუნებითაა დაინტერესებულიო.

აჩვენებდა ანიკო აბრეშუმის კაბას, მურაბაგადასხმულს - მამილო, ნახე რა ლამაზი ლაქა გამოვიდა.

არიქა - იტყოდა მეფე მამა -ახალი კაბა უნდა ბავშვს!

დაისვამდა ანიკო თმაზე ხოჭოს - მამილო, ნახე თმისსამაგრი.

არიქა - იტყოდა მამა მეფე. - მიართვით ბავშვს ზურმუხტითა და მარგალიტების სამკაული!

ყველა მაგ კაბითა და სამკაულით ანიკო ეზოს გოჭებსა და ქათმებს მორთავდა ხოლმე. იმათ უფრო უხაროდათ.

ერთხელაც ანიკომ ჩვეულზე უფრო ძალიან მოიწყინა. მოიარა დარბაზები, დერეფნები, აძვრა სხვენში და ჩაძვრა სარდაფში. ბოლოს კი იმ კოშკურაში გადაწყვიტა ასვლა, სადაც მამა მეფე იჯდა ხოლმე.

კოშკურაში, სულ კენწეროში ერთი ბნელი ოთახი იყო და მხოლოდ ერთი პატარა ფანჯარა ჰქონდა, რაფაზე კი პატარა ტელესკოპი იდო. მივიდა ანიკო, გაიჭვრიტა ტელესკოპში. მაგრამ ერთი შუშა ჩამსხვრეული ჰქონია, მეორე კი სულაც დაკარგული.

ოთახის ყველაზე ბნელ კუთხეში საათი ეგდო, ასევე გატეხილი.

ახლა იმისი დაქოქვა სცადა ანიკომ, მაგრამ აქაც არაფერი გამოუვიდა.

მერე აიღო საათის ისარი და უკან დაატრიალა - იფიქრა, იქნებ ასე მაინც დაიქოქოსო.

უეცრად ანიკოს უკნიდან ჩამი-ჩუმის ხმა შემოესმა.

შემოტრიალდა და რა დაინახა - ოთახში დაახლოებით მისი ასაკის ბიჭი იჯდა ბალიშების დიდ გროვაზე.

ბიჭი ტელესკოპში იჭყიტებოდა და ანიკოს ვერ ამჩნევდა. ანიკომ ხმამაღლა დაახველა და ბიჭიც წამოხტა.

- ვინ ხარ?! - დიდი და გაოცებული თვალებით უყურებდა ბიჭი.
- მე ვინ ვარ? - გაუკვირდა ანიკოს. - შენ ვინ ხარ? საიდან შემოიპარე?

ჯაშუში იქნები ხო!

- ეს რა სიტყვებია! - გაბრაზდა ბიჭი. - როგორ ესაუბრები მომავალ მეფეს!
- მომავალ მეფედ ვინ დაგნიშნა?
- ვინ და მამაჩემმა! აქ რომ იყოს... აქ რომ იყოს არც დაუშვებდა რომ ვიღაცა გაურკვეველი დაუკითხავად ამოდიოდეს უფლისწულის კოშკში!

რა უცნაურად საუბრობდა ეს ბიჭი. მაგრამ ანიკომ ბევრი სხვა უცნაური რამეც შეამჩნია - ახლა უკვე ყველაფერი შეცვლილა ოთახში- კედლები ლამაზი ძველებური ფარდებით იყო მორთული. ჩაკეტილი კარადების ადგილას კოსმოსური რუკებითა და ნახაზებით სავსე თაროები ეკიდა და რაც მთავარია - ტელესკოპი იყო მთელი და სალი!

დახედა ანიკომ საათს და ყველაფერს მიხვდა - წარსულში დაბრუნებულა ხოლო ეს პატარა ბიჭი მეფე მამა იყო.

- ახლავე უნდა წარგადგინო გენერალთან როგორც სახელმწიფო დამნაშავე! წამოიწია ბიჭი, მაგრამ მაშინვე შეჩერდა. - შეგიძლია ის დაშნა მომაწოდო? თორემ ასე შეიძლება ვერ მოგერიო.

გაიხედა ანიკომ - მოკლე დაშნა ეკიდა კედელზე. იცნო ანიკომ ეს დაშნა, მეფე მამას დაჰქონდა მუდამ ქამარზე სხვა ხანჯლებთან ერთად. უფიქრია ბევრჯერ, რაში სჭირდებაო - ვერც მტერს მოიგერიებდი მაგით და დიდად ვერც ვაშლს გათლიდი.

- ეს დაშნა საიდან გაქვს? - იკითხა ანიკომ.
- მამამ მაჩუქა! დაბადების დღე მაქვს დღეს. უფრო სწორად... კი არ მაჩუქა, მოახლეებს გამოატანა. - თქვა ბიჭმა და დასევდიანდა.

მეფე მამას დაბადების დღე ჰქონდა??

არც ეგონა ანიკოს რომ მეფეებს დაბადების დღეები აქვთ.

- რას ნიშნავს გამოატანა? - თქვა ანიკომ - დაბადების დღე გაქვს და თავად არ მოგინახულა?
- მეფეა! შეეწინააღმდეგა ბიჭი. მეფე როცა ხარ, სხვანაირია! მკაცრი სახით უნდა იარო, ჩაფიქრებული იჯდე ტახტზე, ანდაც ნადირობდე. მე ჯერ არცერთი არ გამომდის. ხან გამეცინება, ხან ფიქრი გამირბის, ნადირობა კი აი მხოლოდ სათამაშოებზე შემიძლია. მაგრამ უნდა ვივარჯიშო ბევრი, რომ ისეთი მეფე გამოვიდე როგორც საჭიროა!

იფიქრა ანიკომ, რა სხვანაირი ყოფილა მეფე მამა ბავშვობაში, რამდენი საინტერესო სათამაშო, წიგნი ჰქონია. და რაც მთავარია - არცერთი ფიტული!

- ეს შენი ოთახია? - იკითხა ანიკომ - რამდენი ვარსკვლავი დაგინახა!

ბიჭს მაშინვე დაავიწყდა ყველა წყრომა და თვალები გაუბრწყინდა ისე, როგორც ლამაზი, ლურჯი ხოჭოს ბაკანი ბრწყინავს ხოლმე.

- კი ნახე, აქედან ვარსკვლავებს ვსწავლობ! აქ კიდევ თანავარსკვლავედებს ვიწერ და ვიხატავ.

ბიჭმა ფანჯარას ფარდა ჩამოაფარა და უეცრად მთელი ოთახი სხვადასხვა ფერის წერტილებით აინთო.

- აი იქ, ხედავ პატარა წერტილი რომაა ჭერზე? ეგ ჩემი აღმოჩენილი ვარსკვლავია! ოთახი ძალიან გალამაზდა, უფრო მეტად ვიდრე აქამდე იყო.

-მაგრამ ჰო, ვერ ვიქნები ვარსკვლავმრიცხველი - თქვა ბიჭმა და ისევ გააღო ფარდა. მეფე უნდა ვიყო.

მოუნდა ანიკოს მეფე მამას გახალისება.

- გინდა ნახო, როგორი მეფე იქნები? - ხელი გაუწოდა.
- ეგ რანაირად?
- ტელესკოპი აიღე და არ გაუშვა - თქვა ანიკომ, ჩაჰკიდა ბიჭს ხელი და საათის ისარი

წინ დაატრიალა.

თვალის დახამხამებაში შეიცვალა ყველაფერი. კედლებიდან ლამაზი ფარდები ჩამოჭკნა და ჩამოცვივდა, ცის რუკები დაიმტვერა და კარადაში შეიმალა, წერტილები სულ გაქრა ერთიმეორეს მიყოლებით. ერთადერთი, ტელესკოპი იყო ისევ ახალივით, რაკი ბიჭს ხელში ეკავა.

- რა უქენი ჩემს ოთახს! - ტირილის პირას იყო ბიჭი მისული.

- მე არაფერი მიქნია, შენ უქენი - გააქნია ანიკომ თავი. - ხომ გაინტერესებდა, როგორი მეფე იქნები. ჰოდა აი - მომავალში ვართ. ესაა შენი სამეფო. აგე ის კაცი, ეზოში რომ მოდის- შენა ხარ. ჩაფიქრებული, მკაცრი და თანაც - მონადირე!

გაიჭყიტა ბიჭმა ტელესკოპში. ცოტა ხანი ჩუმად უყურა, მერე კი დაფაცურდა უცებ-უცებ.

- აქეთ მოდის, კი არადა მოვდივარ, კი არადა მოდის!

კიბეზე ნაბიჯების ხმა გაისმა.

- მალე მალე, აქ დავიმალეთ! - თქვა ანიკომ და ორივე უძველეს სკივრში ჩაძვრა.

ოთახში მეფე მამა შემოვიდა. ჩამოკიდა გვირგვინი ლურსმანზე, დაჯდა ფანჯარასთან და აიღო დამსხვრეული ტელესკოპი. ატრიალა ცოტა ხანი, და ისევ რაფაზე დააბრუნდა.

- არ მომწონს, როგორი ვარ. - ჩაიჩურჩულა ბიჭმა.

- აკი ასეთი მეფობა გინდოდა? გაუკვირდა ანიკოს.

- მე არ მინდა, მაგრამ მამა მეუბნება ხოლმე. მოახლეებიც მეუბნებიან და გენერლებიც - ვარსკვლავების ყურება ეგ რა მეფის საქმეაო. წადი ჯირითი და ნადირობა ისწავლეო. შეკრული შუბლით სიარული და სწორი სიტყვა-პასუხი ისწავლეო.

ჩურჩულზე მეფე მამამ გამოიხედა.

- დაგვინახა! - თქვა ბიჭმა - უნდა წავიდე უკან. ყველაფერი უნდა გამოვასწორო.

- არც მიესალმები? - ჰკითხა ანიკომ

- აი ეს გადაეცი. - თქვა ბიჭმა და ტელესკოპი მისცა ანიკოს. - მე ახალს

ვიშოვი.

- აბა, შეხვედრამდე.

- შეხვედრამდე - თქვა ბიჭმა და სანამ მეფე მამა სკივრს სახურავს ახდიდა, საათთან ერთად გაქრა.

- ანიკო, შვილო - თქვა მეფე მამამ - არაა ეს ოთახი მეფის ასულის შესაბამისი ადგილი დამალობანას სათამაშოდ!

- მამილო - უპასუხა ანიკომ და სკივრიდან გადმოძვრა - დაბადების დღეს გილოცავ.

მეფე მამას გაუკვირდა.

- დაბადების დღე? საიდან იცი რომ დაბადების დღე მაქვს?

- ერთმა ვინმემ მითხრა - უპასუხა ანიკომ და ტელესკოპი გაუწოდა.

ტელესკოპის დანახვაზე მეფე მამას თვალები გაუბრწყინდა ისე, როგორც ლამაზი, ლურჯი ხოჭოს ბაკანი ბრწყინავს ხოლმე. ერთბაშად ყველაფერი გაახსენდა - გაახსენდა, როცა ბევრი წლის წინ უცნაური გოგონა ესტუმრა დაბადების დღეზე, ამოგზაურა მომავალში და როგორ დაუთქვა ამ გოგონას, რომ აუცილებლად გამოასწორებდა ყველაფერს, რაც გამოსასწორებელი იყო. მუხლებზე დაეშვა მეფე მამა და ანიკო ჩაიკრა გულში.

ეს იყო და როგორც ჯადოსნური ჯოხით, მოირთო კომპურა უფრო ლამაზი ფარდებით, უფრო დიდი და მოხატული წიგნებით. დარბაზებში უზარმაზარი ატლასები გაიშალა, ხოლო ფიტულები და დიდი მძიმე ქანდაკებები სულაც გაქრა.

ამის შემდეგ ანიკო და მეფე მამა ყოველ დღე ადიოდნენ კომპურაში, იჭყიტებოდნენ ტელესკოპში, პოულობდნენ ახალ-ახალ ვარსკვლავებს და პლანეტებს, ხოლო ამ პლანეტებზე - სხვა მეფეებს, ხაბაზებს, უფლისწულებს, დედოფლებს, მეჯინიბეებს უქნევდნენ ხელს.

და აი კიდევ მნიშვნელოვანი რამ - ამ კომპურაში სტუმრად არასოდეს ჰყოლიათ არცერთი ელჩი, არცერთი გენერალი და არცერთი ოფიცერი - არამედ მხოლოდ აბრეშუმის კაბებში ჩაცმული გოჭები და ქათმები.

Paula Erizanu

POVESTEA VICTORINEI

Această poveste n-a avut loc odată ca niciodată, ci nu demult, poate un pic înainte să te naști tu. E povestea unei femei care ar fi putut fi mămică ta. E povestea unei fetițe născute într-un sătuc micuț dintr-o țară micuță.

Părinții săi se îndrăgostiseră unul de altul, dar tatăl ei a mers în altă țară, la studii. A ales alt mod de viață, îmi spune Victorina. Pe-atunci, era rușinos să fii mămică singură, nemăritată. Așa că mămică Victorinei a plecat de-acasă în alt sat, să fugă de gura lumii. S-a angajat ca educatoare la grădiniță. Ziua lucra, iar seara dormea tot acolo, cu tot cu fetiță. Victorina se juca cu ceilalți copii, se împăcau bine. Dar când au aflat câțiva părinți că educatoarea are piele-nchisă la culoare, au mers la doamna directoare să-i spună că așa ceva nu se poate. Cum se poate ca o țărăncă să se ocupe de copiii noștri? Sunteți concediată, i-a zis doamna directoare mămicii Victorinei. Cuvintele au lovit-o ca o palmă peste față.

Mămică Victorinei și-a spus: poate așa gândesc oamenii în sătuce mici. Să merg la oraș, poate acolo oamenii gândesc altfel. Și a mers la oraș, s-a angajat la o grădiniță, dar povestea s-a repetat și acolo. Și atunci mămică Victorinei și-a zis: poate e un oraș prea mic, poate trebuie să merg într-un oraș mai mare, într-o țară mai mare, poate acolo oamenii gândesc diferit. Așa că femeia a luat-o pe Victorina, care avea pe atunci cam trei ani jumătate — cum ai avut și tu — și au mers împreună, cu trenul, trei zile și trei nopți, în orașul mare, plin de lumini și de oameni.

Degeaba a încercat mămică Victorinei să se angajeze, să facă podeaua să lucească în frizerii. Văzând-o cu pielea-nchisă, în fustă lungă cu flori mari, auzindu-i accentul străin, nimeni n-a vrut s-o ia la muncă. Așa că ce i-a rămas femeii... A început să cerșească pe stradă, cu Victorina în brațe. Erau ani grei pentru toți, prețurile creșteau, salariile deveneau tot mai mici. Oamenii, când o vedeau pe femeie cu copilășul în brațe, îi dădeau bănuți, care și cât avea. Atât cât să le ajungă să mănânce o dată pe zi și să doarmă undeva, într-o cameră caldă cu pat curat. Dacă adunau mai puțini bănuți, Victorina și mămică ei dormeau în gară, pe bancă. Era frig, își amintește Victorina. Îi era foame și frig. Nu am avut copilărie, îmi spune ea. Așa a trăit Victorina cu mămică ei vreo trei ani. Se gândeau deja demult să se întoarcă acasă, în țara micuță, în sătucul micuț, unde bunica, auzind prin ce trec și cât de greu le este, le aștepta deja. Dar n-aveau bani de tren. Tot strângeau, strângeau, dar le ajungeau bănuții doar să mănânce și să doarmă într-un loc cald și curat. Poate ar fi continuat la fel sau poate ar fi avut teribila soartă a fetiței cu chibriturile, dacă nu se ivea într-o zi o femeie cu inimă mare. Să-i spunem Sfânta Vineri.

Sfânta Vineri se ducea spre casă când a văzut tânăra femeie cu fetița-n brațe, așezate pe trotuarul rece de lângă gura de metrou. Trecătorii mergeau pe

alături, în drumul lor, fără să le observe. Ea s-a apropiat de femeie, au stat de vorbă. Apoi femeia le-a invitat, pe Victorina și pe mămica sa, la ea. Au intrat la metrou, au mers și au mers și au ajuns în blocul în care locuia Sfânta Vineri, la etajul patru sau poate cinci. Apartamentul ei era mic, cald, curat. Un papagal verde zbura de colo-colo. Iar pe fereastră, se vedeau case multe, multe, străzi, oameni, câini, copaci. Au stat o zi, două, au mâncat, au povestit mult și bine, până Sfânta Vineri le-a dat bani să-și cumpere biletul de tren ca să se întoarcă acasă. Și-au mai luat și niște hăinuțe noi și... o carte colorată pe care și-o dorea Victorina din pasajul subteran.

Eram așa bucuroasă că revenim acasă, îmi spune Victorina, care atunci avea deja șapte ani jumate. Țineam mâna pe fereastra deschisă a trenului, să simt vântul...

Ce era mai greu era în spate. N-au urmat timpuri ușoare. Victorina a mers la școală. Acolo, ceilalți copii nu voiau să se joace cu ea, din cauza pielii sale mai închise la culoare. Îi spuneau cuvinte urâte, care dor, care o făceau să se simtă singură, singură, deși erau atâția copii împrejur. Învățătoarea nu-i dădea multe șanse la învățătură: bunica ei nu știa să citească, iar mama știa alt alfabet — de ce ar fi ajuns ea altfel? Dar, în vacanța de iarnă, timp de două-trei săptămâni, un vecin cu inimă mare a învățat-o să citească. Tare, frumos, în alfabetul nou. De-atunci, Victorina nu s-a putut opri din citit, a citit și a citit până a ajuns la liceu, apoi la universitate în orașul mic, apoi în orașe tot mai mari. Și azi citește, citește pentru ea și îi citește și copilașului ei, cu fața și mai închisă la culoare decât a ei, cu părul în bobine. Întoarsă acasă, Victorina îi ajută și pe alți copii romi să meargă la școală și pe părinții lor să găsească de lucru, să poată mânca și ei să-și potolească foamea și să doarmă la cald, într-un pat curat.

Această poveste e inspirată din istoria de viață a Victorinei Luca. Am dat de Victorina într-un ziar, apoi am găsit-o și am rugat-o să-mi mai povestească tot ce-și amintește, special pentru tine.

ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ ՏՈՐԹԸ

Օրերից մի օր Սոսը նստեց հոր ուսերին ու էլ չհիջավ:

Էդ ժամանակ Սոսը երկու տարեկան էր: Տեսնողները հարցնում էին՝ հը՛, չքայլե՞ց: Մայրիկը չստելու էր տալիս, հայրիկը՝ հոնքերը կիտում: Ախր Սոսն իր առաջին քայլն անելիս ընկել ու խիստ նեղսրտել էր: Հենց դնում էին ճռիկի մեջ կամ քայլագոտի հագցնում, լաց էր լինում: Բայց մայրիկը շատ լավ գիտեր, թե ոնց Սոսի սիրտը շահի՝ հետը չորեքթաթ բռնոցի էր խաղում, թավալվոր էին տալիս, ծիծաղում:

Իսկ ամենից շատ Սոսն ուրախանում էր, երբ հայրիկն իրեն ուսերին էր առնում: Իջնելիս էր մի քիչ թթվում, ախր Սոսի համար աշխարհում ավելի լավ ու հարմար տեղ չկար: Դրա համար էլ իր ծննդյան օրը, երբ մայրիկի թխած երկհարկանի տորթը երգելով բերեցին, Սոսն աչուկները պինդ փակեց ու ամբողջ սրտով երազանք պահեց, որ միշտ մնա հայրիկի ուսերին: Հետո ինչքան ուժ ուներ՝ փչեց մոմերը: Երբ հայրիկը փորձեց նրան իջեցնել, զարմանքից բերանը բաց մնաց: Ա՛յ թեզ հրաշք, ա՛յ թեզ կախարդանք, երազանքը կատարվեց: Հյուր, հարևան, հորթուր, քեռի, հոպար, մորթուր, շտապօգնություն, էլ ով ասես վրա հասան, ինչ արեցին, ինչ չարեցին, չկարեցան Սոսին պոկել հոր ուսերից, ոնց որ ամենա-ամենակաչուն սուպերսոսնձով կպցրած լինեին:

Շուտով ամբողջ աշխարհն իմացավ հայրիկի ուսերին ապրող Սոսի պատմությունը: Համացանցում նրանց տեսանյութերը միլիոնավոր դիտումներ ունեցան: Օր չկար, որ մի տեղ չկանչեին ու պատմել չտային, թե ոնց են հայր ու տղա իրար կպած ապրում:

Հա, պատահում է՝ մայրիկը հոգնած է գործից տուն գալիս ու տխրում, որ չորեքթաթ բռնոցի չի կարող խաղալ: Բայց հայրիկն ու Սոսն ամեն ինչ անում են, որ նրան ուրախացնեն: Համով-համով ճաշեր են եփում, սեղան զցում: Տունը մաս-մաքուր են պահում: Երբ հայրիկը փոշեկուլ է բանեցնում, Սոսը փոշու շորով սրբում է կահույքի բարձր մասերը: Հայրիկն արդուկում է, Սոսը՝ ծալում ու դարսում շորերն իր շարժական սեղանիկին, որ հանում դնում են հայրիկի գլխին: Համ էլ Էդ սեղանիկին նկարում է կամ խաղում լեզուներով, երբ հայրիկը համակարգչով գործ է անում: Հիմա նա տնից է աշխատում, որովհետև Էդքան էլ հարմար չի Սոսին ուսին գործի գնալ:

Ու բոլորն օրերն են հաշվում, թե երբ պիտի Սոսի ծնունդը գա, տորթի մոմերը փչի ու ամբողջ սրտով հակառակ երազանքը պահի: Այ էդ ժամանակ կախարդանքը հաստատ կջքանա, չէ՞:

Վերջապես Սոսը դարձավ երեք տարեկան: Մայրիկը եռահարկ տորթ թխեց, վրան դրեցին երեք մոմ: Սոսը փակեց աչուկները, ինչքան շունչ ուներ՝ հավաքեց, նույնիսկ թշերն ուռցրեց ու հո չփչեց, հո չփչեց: Վա՛հ, այ թեզ թարսություն երազանքը չկատարվեց, մնաց հայրիկի ուսերին կպած:

Եսպես տարին տարվա վրա գլորվում էր: Ամեն տարի մայրիկի թխած տորթի հարկերն ու վրայի մոմերը մեկով ավելանում էին: Չորս, հինգ, վեց իսկ Սոսիկը հա փչում էր, փչում մոմերն ու ամեն անգամ ամբողջ սրտով երազում, որ հայրիկի ուսերից իջնի, բայց ապարդյուն:

Եղպես էլ հայրիկին կպած գնացին դպրոց: Ա՛խ, ինչ հավետով են միասին դասի նստում: Հատուկ երկհարկանի սեղան ունեն դասարանի վերջում: Իսկ Սոսի կողքին նստելու համար դասարանցիներն իրար հերթ չեն տալիս, որովհետև աստիճանով բարձր աթոռի վրա պիտի ելնեն ու ամրագոտի կապեն, ոնց որ կարուսելի վրա: Սա հատուկ են մտածել, որ Սոսն իրեն դասի ժամին մենակ չզգա:

Հիմա ամեն ինչ փոխվել է: Արդեն նոր, բարձր առաստաղով տուն ունեն՝ Էնթան բարձր, որ Սոսն ինչքան էլ բոյովանա, գլուխը չի հասնի ջահերին, ու քնում են երկար-երկար մահճակալին: Մայրիկը կարբիոլետ է քշում, իրենց տանում բաղաքից դուրս ճամփորդելու և արդեն շատ չի տխրում, որ չեն կարող Սոսի հետ չորեքթաթ բռնոցի խաղալ:

Շաբաթ օրերին հայրիկն ընկերների հետ ֆուտբոլ է խաղում: Միշտ դարպասապահ է լինում, իսկ Սոսին սաղավարտ է հագնում, որ ընկնելիս չվնասվի: Մի երկու անգամ էլ Սոսն է գնդակը բռնել: Բայց ամենից շատ Սոսը սիրում է լողի պարապմունքները, երբ ինքն ու հայրիկը համընթաց լողում են: Ախր Սոսը մեծացել է, ծանրացել ու բոյովացել, և հայրիկը պիտի շատ մարզվի, որ նրա քաշից մեջքը չծռվի:

Եսպես էլ ապրում են գոհ ու երջանիկ՝ առանց օրերը հաշվելու: Մենակ Սոսն է դեռ թաթուն երազում հայրիկից պոկվելու մասին: Դրա համար էլ, երբ առաջին կաթնատամն ընկավ, դրեց բարձի տակ: Մեկ էլ, գիշերվա կեսին, երբ հայրիկն ու մայրիկը խոր քնած էին, այ թեզ հրա՛ջք, ատամնափերին հայտնվեց: Սոսը քիչ էր մնում զարմանքից ճչար, բայց ատամնափերին մատը դրեց բերանին, որ սուս մնա և ասաց

- Հոգս կիսելը հոգատար հորը բերկրանք կբերի ու բեռ չի դառնա, հայրիկիդ ասա՛ թող տորթը թխի այ՛ հենց էս բաղադրատոմսով:

Ասաց ու անհետացավ: Առավոտյան Սոսն ամեն ինչ պատմեց հայրիկին, բառ առ բառ կրկնեց ատամնափերու ասածը՝ չնայած կեսը չէր հասկացել: Բա բաղադրատոմսն ո՞ր է՝ զարմացավ հայրիկը, գնաց-եկավ, գնաց-եկավ ու հասկացավ:

Իսկ հետո յոթ օրուգիշեր հայրիկը թխում ու թխում էր ատամնափերու տորթը: Սկզբում չէր ստացվում, մեկ խմորը չէր բարձրանում, մեկ վառվում էր կամ էլ թարսի պես կրեմը՝ կծվում: Բայց Սոսի ծննդյան օրը, այ՛ թեզ հրա՛ջք, տորթը պատրաստ էր:

Երբ հայրիկի թխած յոթհարկանի տորթը երգելով բերեցին, Սոսն աչուկները պինդ փակեց ու Էնթան ուժեղ փչեց, որ յոթը մոմն էլ տեղնուտեղը հանգավ: Ա՛յ թեզ կախարդանք, երազանքը կատարվեց: Հյուր, հարևան, հորթուր, քեռի, հոպար, մորթուր, դասարանցիք, էլ ով ասես ուրախացած վրա հասան, տեսե՛ք, տեսե՛ք, մեր Սոսն իջավ հոր ուսերից, իր ոտքերի վրա կանգնեց, քայլեց ու մայրիկին գրկեց:

Ամբողջ աշխարհի բերանը զարմանքից բաց մնաց, իսկ ատամնափերու ասածով հայրիկի թխած տորթը բոլորը միասին կերան-կերան ու եղպես էլ չվերջացավ, տե՛ս, մի կտոր էլ թեզ մնաց:

Əfsanə Yusifova

ANA TÜLKÜ

Ana Tülkünün balaca qızı var idi. Adı Babi idi. Çox balaca idi, çox. O, digər tülkü balaları kimi yeriməyi bacarsa da, onlardan fərqli olaraq, danışa bilmirdi. Nə isə istəyəndə – qeyd etmək lazımdır ki, o, həmişə nə isə istəyirdi, – da-da, uu-uu səsləriylə ətrafdakıları çox rahat başa salırdı, hamıyla da dil tapırdı. Babinin nə istədiyindən asılı olaraq da-da və uu- uu-nun səslənməsi dəyişirdi.

Buna görə də Babini dərədəki yeganə məktəbə götürmək istəmirdilər. Danışmamağı bir yana, Babi həm də bir az dəcəl idi. O, bircə dəqiqə də olsun bir yerdə sakit otura bilmirdi. Məktəbdəki müəllimə ona baxan kimi belə qərar vermişdi: “Bu qız nə hərf öyrənə bilər, nə də bir ədədi o birinin üstünə gələr. Məktəb onluq deyil!” Bunu eşidən Ana Tülkünün kefi pozulmuşdu. O istəyirdi ki, onun da qızcığı yazmağı, oxumağı öyrənsin, öz yaşadlarıyla oynasın.

Bir gün səhər tezdən Ana Tülkü pəncərinin qabağında oturub düşünürdü. Hava elə Ana Tülkünün kefi kimi tutqun idi. Birdən Ana Tülkünün ağına bir fikir gəldi...

Bu zaman çöldən maşın səsi eşidildi. “Da-da!” – Babi sevinclə qışqırıb, cəld bel çantasını və qulaqlıqlarını götürdü.

Gələn Ata Tülkü idi. O, Babini götürməyə gəlmişdi. Babi iki günlük atasının evində qalacaqdı.

– Mən kəndə getmişdim, Babiyə naringi yığmışam, qayıdanda yeyər, – Ata Tülkü naringi dolu torbanı Ana Tülküyə uzatdı.

– Oh, çox sağ ol!

Ana Tülkü Babini öpüb-qucaqlayıb onunla sağollaşdı. Ata Tülküylə Babi maşına oturub gedəndən sonra Ana Tülkü naringiləri evə apardı, elə girişdə yerə qoyub, tələsik evdən çıxdı.

O, qonşuluqda yaşayan qoca Kərgədanın yanına gedib, ondan dağın başında yaşayan Qoca Qarğa haqda soruşdu. Ana Tülkünün anası nə vaxtsa ona danışmışdı ki, bütün heyvanlar çətinliyə düşəndə məsləhət almaq üçün Qoca Qarğanın yanına gedir.

– Hə, çox qərribə qadın idi. – Kərgədan dedi. – Məsləhəti ancaq o halda verərdi ki, onun yanına gedən ona naringi aparsın.

– Naringi! – Ana Tülkü sevincək təkrar elədi.

– Hə, bir dənə də tələbi var idi, onun yanına gecə qalxmalıydın. Çoxdandır daha heç kim onun yanına məsləhətə getmir. Heç bilinmir sağdır indi, ya yox...

Amma Ana Tülkü hiss edirdi ki, nə olursa olsun, o qadının yanına getməlidir.

O, evə qayıtdı. Günəşin batmasını gözlədi və yenə evdən çıxdı – bu səfər əlində fənər, bel çantasında isə naringilər vardı.

Qarğanın evinə aparan yol onsuz da təhlükəli idi, gecələr isə daha da təhlükəli olurdu. Leysan yağırı, ildırım çaxırdı. Şimşək bir saniyəlik hər yeri işıqlandıranda uzaqdan dağa dırmaşan Ana Tülkünü görmək olardı.

O, dağın başına çatanda çox yorulmuşdu. O həmin Qarğanın evini gördü.

Bir neçə dəqiqədən sonra Ana Tülkü Qarğanın qabağında dayanmışdı. Amma Qarğa ona heç salam da vermədi.

– Naringi gətirmisən? – deyə birbaşa soruşdu.

– Nə?

– Naringi gətirmisən?

– Hə, budur. Mən sizdən məsləhət almağa...

– Naringini çox sevirəm. Mən hətta burda ağacını da əkmışdim. Amma onun zərif ağ çiçəkləri balaca yaşıl naringilərə dönəndə buralara qar yağır və naringilər turş-acı...

– Mən sizdən məsləhət almağa gəlmişəm, – Ana Tülkü Qarğanın sözünü kəsdi.

– Qoy əvvəlcə bir dənə naringi yeyim, – Qoca Qarğa gözlərini yumub qabığını soyduğu naringinin ətrafa yayılan ətrini iyləyirdi.

– Amma...

– Səbr...

İndi Ana Tülkü anlayırdı ki, niyə daha heç kim Qarğanın yanına məsləhət üçün gəlmir.

Qoca Qarğa nəhayət ki, naringisini yedi və Ana Tülkünün bapbalaca qızı haqda əhvalatı dinlədi.

Qarğa otağın qaranlıq küncünə getdi, oradakı sandıqdan bir kisə götürüb qayıtdı. Kisəni Ana Tülküyə uzadıb dedi:

– Götür. Bu kisədə sehirlə toxumlar var. Qızın on üç yaşına çatanadək hər gecə ona bir dənə toxum ver. Qızın böyüyəcək. – Bir az fasilədən sonra isə, – bəlkə də böyüməyəcək, – deyə əlavə etdi.

– Necə yəni, bəlkə böyüməyəcək?

– Heç bir sehrə zamanət vermək olmur. Sehrin təsiri... bir çox şeydən asılı ola bilər. Məsəl üçün, sən bu sehrə inanırsanmı, toxumu hər gecə ona verməyi unutmursan ki və ən vacibi – sənün ürəyində sevgi varmı?

– Sevgi? Uşağıma qarşı? Əlbəttə, mən onu sevirəm!

– Sevgi! Onu hər kəsə qarşı hiss edə bilərsən, elə özündən başlayaraq. Bu çox keyfiyyətli bir sevgi

olmalıdır. Dərin. Sarsılmaz. Hətta bəzən onu ürəyində hiss etməsən də, o orada olmalıdır.

– Amma mən bura gəlmişəm ki, siz mənə yol göstərəsiniz! Bilmirəm məktəbdəki müəllimi necə yola gətirim ki, onlar mənim qızımı oxumağa qəbul etsinlər?

– Sən tələş içində vurnuxursan, bu da sənə həyatı görməyə imkan vermir. Sakitləşən kimi, hər şeyi aydın görəcəksən.

– Siz naringiləri götürdünüz, amma mənə heç bir məsləhət vermədiniz! Bu sakitləşmək, nəfəs almaqla bağlı məsləhətlər internetdə doludur. İndiyədək kiminsə köməyinə çatıb bu məsləhətlər?

– Səncə kimsə istifadə edir o məsləhətləri? Get, özün hər şeyi anlayacaqsan.

Qarğa üzünü pəncərəyə çevirib bir dənə də naringi soydu. Və dodağının altında sakitcə dedi:

– Sən bacaraqsan.

Amma Ana Tülkü bu sözləri eşitmədi. O, hirslə əlində toxum torbası dağı düşürdü. Günəş artıq qalxırdı.

Səhəri günü Ana Tülkü yenə məktəbə getdi, amma bu səfər direktorun otağına. O qərara gəlmişdi ki, əgər direktor da müəllimənin sözlərini təkrarlasa, onda o, orada gecə çaxan

ıldırımından daha möhkəm səs-küy salacaq. Amma direktor onu çox sakit qarşıladı və sadəcə iki sual verdi:

– Qızınız digər uşaqları dişləmir ki?

– Yox.

– Tualetə özü gedə bilir?

– Hə.

– Onda gəlin uşağı götürək. Ona şans verək. Görək nə olur.

Ana Tülkü xoşbəxtlik və minnətdarlıq hissindən ağlamamaq üçün əlindən gələni etdi. Həmin

gündən artıq yeddi il keçib. Babi sürətlə böyüyür. O, həm oxuyur, həm də oxuduğu hekayələrə yazıçının düşünmədiyi şeyləri əlavə edir. Babi yaşadlarından daha kiçik rəqəmləri üst-üstə gələ bilir. Amma bu Ana Tülkünü qətiyyənlə narahat etmir.

Наталя Трохим

ЦЕ У НАС В КРОВІ

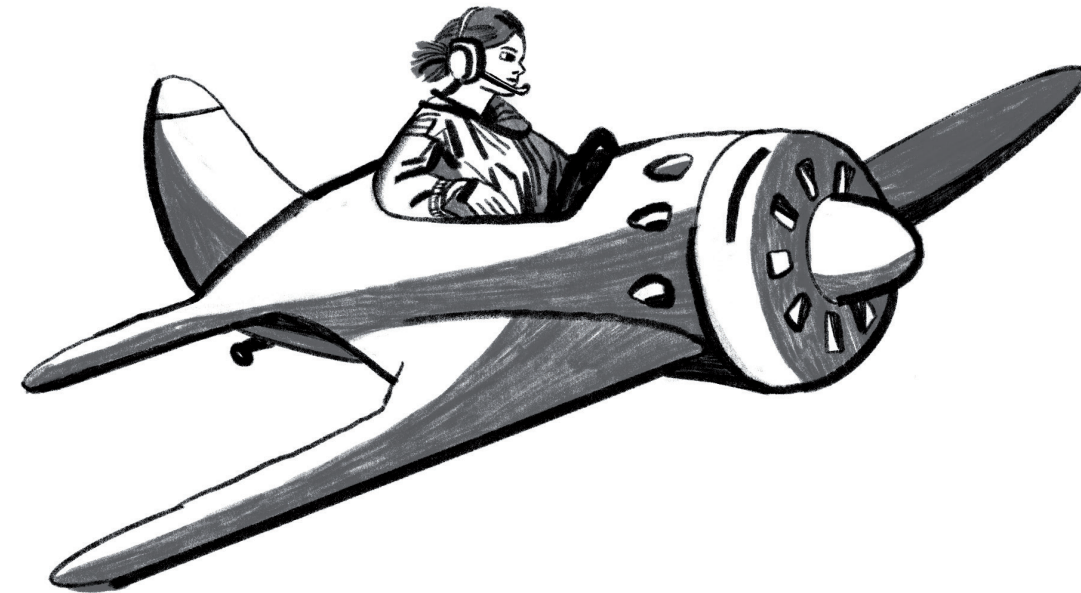

На світі існує багато країн, у кожній країні безліч міст і сіл, і кожне з них гарне по-своєму. Але є міста особливі, де кожна вулиця – ніби музей, а кожен будинок – ніби скриня, повна скарбів і таємниць.

От саме в такому місті жила собі дівчинка Магда. Жила вона з мамою, татом і молодшою сестричкою Вірцею у просторому гарному будинку. Біля будинку був сад з альтанками і клумбами, а також світильниками і гірляндами, які дуже гарно мерехтіли вночі.

Дівчатка ходили в садочок. Тобто, не ходили, а їздили, але не машиною, а на гуляйногах. Щодня після сніданку тато допомагав їм надягнути шоломи і йшов з ними – тобто біг – всю дорогу. Жартував, що це в нього така ранкова руханка.

Взагалі батьки у Магди були молоді і веселі. Дідусі й бабусі – теж. Всі вони часто гостювали одні в одних, гуляли по місту, їздили в гори і на море, разом співали, бавилися в настільні

ігри – словом, тішилися життям.

Та раптом почалася війна. Магда прокинулася від вибухів і завивання сирен. Вона злякалася, але не дуже, бо в садочку їм часто розповідали і читали про війну. А от Вірця аж розплакалась від переляку. Магда хотіла якось відволікти сестричку і вигукнула:

- Мерщій ховаймося під стіл! - схопила її за руку і потягнула за собою.

Як тільки дівчатка сховались – прибіг тато. Побачив порожні ліжечка і покликав збентеженим голосом:

- Дівчатка! Ви де?

Замість просто сказати: «Ми тут», Вірця розревілася на весь голос.

Тато посадовив донечок собі на коліна, обійняв їх і сказав те, що Магда вже й так знала:

- Діти, почалася війна.

З того моменту все змінилося. Запанувала дика метушня.

В хаті стали з'являтися друзі і родичі у військовій формі, так що зразу було й не впізнати, – вони їхали на війну і приходили попрощатися. Сідали за стіл, пили чай чи каву, частувалися, а Магда і Вірця тим часом встигали намалювати для них щось гарне і радісне. І коли гості вже збиралися в дорогу, дівчатка дарували їм свої малюнки – на щастя. Всі усміхалися і дякували, і Магда потай пишалася тим, що це її ідея.

На другий день вони знову не пішли в садок, зате до них прийшла тітка зі своїми трьома дітками, а мама кудись поїхала і повернулася не сама, а з купою чужих людей.

- Агов, хто є в хаті, ходімо знайомитись! Це наші гості, - погукала мама.

- Навіщо нам стільки гостей? – неввічливо спитала Вірця.

- Доню, більше так не кажи. Ці люди втекли від війни і тепер будуть жити в нас.

- Але в нас теж війна! – обурилась Вірця.

- Так, війна всюди, але тут все-таки значно менше обстрілів.

- Поки що! – зауважила Магда, підвівши брови, і застережливо покивала пальчиком.

Спочатку здавалося, що стільки людей не поміститься в їхній оселі. Але – всі помістились. Правда, для цього дівчаткам довелося звільнити свою кімнату і перебраться в спальню до батьків. Їм навіть довелося звільнити кімнату, яку батьки використовували як кабінет.

Минуло кілька днів. Війна ніяк не закінчувалась. Щодня були повітряні тривоги, страшні новини з фронту. І от якось ввечері, коли Вірця вже спала, мама сіла коло Магди на ліжку і спитала:

- Пташко, чого ти не спиш?

- Не знаю, - відказала Магда.

Мама погладила її по голові і прошепотіла:

- Раз так, то мушу тобі щось сказати. Ти в мене вже велика, зрозумієш.

У Магди аж серце затремтіло.

- Я іду на війну, моя доню.

- Ніііі, ні-ні-ні! – кричала пошепки Магда.

- Так, Магдо, сонечко, я так вирішила, я не можу інакше, я готувалася до цього, проходила спеціальний вишкіл. А ви залишитеся з татом.

- А чому тато не піде замість тебе?

- Тато дуже хотів, старався потрапити в підрозділ, та його не взяли.

- Чому?

- В нього хворе серце. Так буває.

- А в тебе здорове, так?

- Так.

- Ні, не йди! Це несправедливо!

- Це справедливо, бо ми хочемо і мусимо перемогти в цій війні, правда ж? А отже, мусимо йти на цю війну. Інакше не буває.

Магда плакала і не могла заспокоїтись. І тоді мама розказала їй родинну історію.

- Ось послухай, - почала вона. - Не знаю, чи хтось вже казав тобі, чи ні, але твій прапрадідусь Семен і прапрабабуся Ганна були льотчиками. Вони познайомились в льотному училищі, тільки він був справжнім асом, вчителем, а вона – ученицею. Він вчив її літати, уяви!

І отколись давно, понад 80 років тому, теж почалася війна. І тоді, як і тепер, ворог бомбардував наші аеродроми. І на одному аеродромі були вони, твій прапрадідусь і твоя прапрабабуся. Тільки він, як досвідчений льотчик, вже завів літак і збирався піднятися в небо, а вона стояла віддалік і проводжала його поглядом. Зненацька налетів ворожий літак, скинув бомбу – і Семен загинув на очах у своєї молодої дружини. Йому тоді було 30 років, а їй – 25. У них підростав синочок, твій прадідусь, йому було тоді 4 роки, як зараз Вірці. Уяви, як важко було Ганні це пережити. І знаєш, що вона зробила? Пішла на війну. Льотчицею.

- Ого! – здивувалася Магда і спитала: - Ма, а тобі скільки років?

- Двадцять вісім, - відказала мама.

- То вона тоді була молодша за тебе?

- Так, на три роки молодша.

- І її не вбили?

- Ні, тільки поранили. Вона потім жила ще довго, застала внуків. Хоч вона воювала в небі, а я буду – на землі, це не так небезпечно. Так що не хвилюйся, це у нас в крові.

- Це у нас в крові... - повторила Магда. – Значить, я виросту і теж піду на війну. Може навіть льотчицею.

- Ну ні, - всміхнулась мама. – Ми ж не хочемо, щоб війна тривала, аж поки ти виростеш?

- Звісно, ні! Ми хочемо перемоги! Негайно!
– Магда діловито підвелася і вилізла з-під ковдри.

- Ти куди? – спитала мама.

- На кухню. Намалюю для тебе малюнок. Добре?

Заплакана і сумна Магда сиділа на кухні, схилившись над білим аркушем, шморгала носиком і малювала щасливих - тата, маму, себе і Вірцю. А на стіні, в овальних рамках – портрети прапрадідуся і прапрабабусі, яких вона ніколи не бачила навіть на фото.

